

Niekatalogowana, (choć powtarzalna) usterka nadruku na znaczku PSPZP 298* (Fi. 349) „- 3 zł - Częstochowa 17.I.1945”.

il. 1 zn PSPZP 299/Fi.349 z usterką

Znaczki z serii okolicznościowej poświęconej upamiętnieniu wyzwolenia Ziemi Polskiej spod okupacji niemieckiej (popularnie nazywanej „Wyzwolenie 10 miast”) zostały wprowadzone do obiegu z dniem 12.02.1945 r. (zarządzenie Ministra PiT z dnia 12.02.1945) i wycofane z obiegu 31.05.1945 r. (zarządzenie Ministra PiT z dnia 20.04.1945).

Do przedruku wykorzystano wycofany z obiegu (1.01.1945 r.) znaczek „Orzeł biały” (PSPZP 291 / Fi.342a), na którym zostały nadrukowane: nowa wartość nominalna, nazwa miejscowości oraz data jej wyzwolenia.

Przedruk typograficzny został wykonany w drukarni J.A. Pelczar i S-ka w Rzeszowie formą obejmującą 50 nadruków wykonanych ze składu zecerskiego, farbą w kolorze ciemnoniebieskim. Nadruk został

wykonany czcionkami: garmond-kamienny (nowy nominał i nazwa miejscowości) i garmond-antiqua Augustea (data wyzwolenia). Przedruków dokonano w następującej kolejności: Warszawa, Częstochowa, Kraków, Łódź, Radom, Kielce, Gniezno, Bydgoszcz, Kalisz, Zakopane, zmieniając w formie przedrukowej nazwy poszczególnych miejscowości i daty ich wyzwolenia.**

il. 2 półarkusz górny z przedrukiem

Ponieważ znaczki podstawowe użyte do przedruku były drukowane w arkuszach 100-znaczkowych, a forma przedrukowa zawierała 50 nowych nadruków, operację przedruku musiano przeprowadzać dwukrotnie dla każdego arkusza (najpierw półarkusz górny – znaczki od 1 do 50 – a następnie półarkusz dolny – znaczki od 51 do 100).

Z uwagi na dalekie od doskonałości wykonanie formy, jak i samego przedruku, znaczki tej serii charakteryzują się występowaniem dużej liczby usterek, a mianowicie:

- usterek formy przedrukowej (usterki poszczególnych elementów nadruku, np. przerwane linie obejmujące nominał, przerwane lub zniekształcone niektóre litery lub cyfry, zalania niektórych elementów napisów, inna czcionka niektórych liter, itp.);

- usterek druku (nadruki podwójne, nadruki odwrócone, abklatsche, przesunięcia nadruków w poziomie i w pionie, brak nadruku na części arkusza – parki pionowe obejmujące znaczki z 5 i 6 rzędu arkusza, jeden znaczek z nadrukiem, drugi bez nadruku).***

Znaczna część usterek została ujęta i opisana w PSPZP i katalogu Fischera, ale zdarzają się również powtarzalne usterki formy przedrukowej, które w tych publikacjach nie zostały ujęte.

il. 3 usterka w pierwszym „o” w Częstochowa

— 3 zł —

Częstochowa

17. I. 1945

il. 4 fragment odcisku formy nadrukowej z pola 42

Jedną z nich jest usterka na znaczku PSPZP 298 (Fi. 349) „Częstochowa”, w postaci przerwanego dolnego łuku pierwszej litery „o”, występująca na 42 i 92 polu arkusza (il. 3 i 4).

Najbardziej prawdopodobną przyczyną wystąpienia usterki wydaje się być zanieczyszczenie formy (czcionki), względnie – ale mniej prawdopodobnie - trwałe uszkodzenie czcionki litery „o” w taki sposób, że w tym miejscu forma przedrukowa nie przyjmowała farby.

Pierwszą osobą, która już w kwietniu 1945 r. wspomniała o wystąpieniu tej usterki był Antoni Gromski (patrz przypis), który zauważył ją na jednym z arkuszy, do których miał dostęp.

Obecnie usterka ta została znaleziona na kolejnych trzech arkuszach (sześciu półarkuszach) i pojedynczym znaczku pochodzącym z innego arkusza. Nie miałem niestety możliwości sprawdzenia większej liczby arkuszy znaczka PSPZP 298 / Fi. 349, ale być może inni posiadacze takich arkuszy, półarkuszy lub pojedynczych znaczków, po ich ponownym przejrzaniu znajdą również tę usterkę.

Bazując jednak na tym, co już znaleziono można przyjąć założenie, że usterka ta wystąpiła w części nakładu i jako taka powinna zasługiwać na skatalogowanie.

Roman Perkowski

ICoPS6

* W pierwszym wydaniu PSPZP znaczek miał numerację 299. Ponieważ w drugim wydaniu (będącym w opracowaniu) włączono w chronologicznym porządku tzw. „Wydanie londyńskie”, numeracja została poprawiona (vide www.phila.pl zakładka znaczki-1945 i dokumenty-wprowadzające znaczki do obiegu-1945).

** Antoni Gromski – Seria znaczków „10 miast” – Pionier Filatelistyczny nr 2 z 1945 r. – źródło Biblioteka i-kf.pl

*** Nie można wykluczyć celowego działania człowieka.